

Voorontwerp van wet tot wijziging van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek in verband met het opheffen van bedingen in het handelsverkeer die de overdraagbaarheid of verpanding van geldvorderingen op naam voor financieringsdoeleinden uitsluiten (Wet opheffing verpandingsverboden)

VOORSTEL VAN WET

Wij Willem-Alexander, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het onwenselijk is dat partijen in het handelsverkeer overeenkomen dat vorderingen op naam tot betaling van een geldsom niet kunnen worden overgedragen of verpand omdat dit de kredietverlening aan het bedrijfsleven belemmert;

Zo is het, dat Wij, de Afdeling advisering van de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel I

Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek wordt als volgt gewijzigd:

A

Het tweede lid van artikel 83 komt te luiden:

2. De overdraagbaarheid van vorderingsrechten kan ook door een beding tussen schuldeiser en schuldenaar worden uitgesloten, tenzij het een geldvordering op naam betreft, anders dan een vordering uit hoofde van een betaal- of spaarrekening, die voortkomt uit de uitoefening van een beroep of bedrijf en wordt overgedragen voor financieringsdoeleinden. Elk hiermee strijdig beding is nietig.

B

Aan artikel 94 wordt een lid toegevoegd, luidende:

5. Indien de levering een geldvordering in de zin van artikel 83, tweede lid, betreft wordt de mededeling, genoemd in het eerste dan wel derde lid, schriftelijk gedaan.

C

Aan artikel 239 wordt een lid toegevoegd, luidende;

5. Indien het pandrecht een geldvordering in de zin van artikel 83, tweede lid, betreft wordt de mededeling, genoemd in het derde lid, schriftelijk gedaan.

Artikel II

In de Overgangswet nieuw Burgerlijk Wetboek wordt een nieuw artikel 85a ingevoegd, luidende:

Artikel 85a

1. De nietigheid, bedoeld in artikel 83, tweede lid, laatste zin, van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek werkt, in afwijking van artikel 79, voor bestaande bedingen terug tot het moment van inwerkingtreding van de Wet opheffing verpandingsverboden. Artikel 98 van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek is van overeenkomstige toepassing.

2. Deze wet geldt tevens voor de overdracht van een geldvordering of de vestiging van een pandrecht daarop gelegen voor haar inwerkingtreding, als het een geldvordering betreft die pas nadien ontstaat.

Artikel III

Deze wet treedt in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip.

Artikel IV

Deze wet wordt aangehaald als: Wet opheffing verpandingsverboden.

Lasten en bevelen dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat alle ministeries, autoriteiten, colleges en ambtenaren die zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

De Minister voor Rechtsbescherming,

Voorontwerp van wet tot wijziging van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek in verband met het opheffen van bedingen in het handelsverkeer die de overdraagbaarheid of verpanding van geldvorderingen op naam voor financieringsdoeleinden uitsluiten (Wet opheffing verpandingsverboden)

Memorie van toelichting

a. Aanleiding en achtergrond

Contractvrijheid is een hoeksteen van onze samenleving en onze economie. Waar het gaat om de overdraagbaarheid en verpanding van eigendom, beperkte rechten en vorderingsrechten werkt die contractvrijheid twee kanten op. Aan de ene kant maakt zij de overdracht of verpanding mogelijk. Aan de andere kant kan de overdracht of verpanding van vorderingsrechten bij overeenkomst juist worden uitgesloten (art. 3:83 lid 2 juncto 3:98 Burgerlijk Wetboek; hierna: BW).

In bepaalde economische sectoren, zoals (delen van) de bouw- en retailsector, wordt de mogelijkheid tot overdracht of verpanding van vorderingsrechten contractueel op grootschalige wijze, om niet te zeggen categorisch, uitgesloten. Deze praktijk leidt, zo blijkt uit krachtige signalen vanuit diverse geledingen van het bedrijfsleven, tot de nodige economisch ongewenste neveneffecten. Het gevolg is namelijk dat vorderingen en kredietportefeuilles de facto niet meer ingezet worden als dekking voor kredietverlening. Dat (bedrijfs)economisch averechtse effect wordt nog versterkt door het feit dat in ons omringende landen, zoals Duitsland, Frankrijk en Oostenrijk, de werking van contractuele onoverdraagbaarheids- en niet-verpandingsbedingen al wel is beperkt of afgeschaft. Dat leidt tot verstoring van het *level-playing-field* ten nadele van het Nederlandse bedrijfsleven.

Dit wetsvoorstel beoogt een gericht einde te maken aan deze ongewenste contractuele praktijken, op een wijze die niet onnodig ingrijpt in de contractvrijheid. De inzet is om daarmee te komen tot een navenante verruiming van het kredietpotentieel voor het bedrijfsleven, in het bijzonder voor het midden- en kleinbedrijf. Naar schatting van de Nederlandse Vereniging van Banken (NVB) en de Factoring & Asset Based Financing Association Netherlands (FAAN) zou dit kunnen leiden tot een extra kredietruimte van bijna 1 miljard, alleen al voor het midden- en kleinbedrijf. Hiermee kunnen onnodige liquiditeitsproblemen worden voorkomen en middelen vrijkomen die kunnen worden ingezet voor een groei- en werkgelegenheidsbevorderende investerings- en innovatie-impuls.

b. Strekking wetsvoorstel

Artikel 3:83 BW, eerste lid, gaat uit van het algemene beginsel dat eigendom, beperkte rechten en vorderingsrechten vrij overdraagbaar zijn, tenzij de wet of de aard van het recht daaraan in de weg staan. Deze overdraagbaarheid kan verder “door een beding tussen schuldeiser en schuldenaar worden uitgesloten.” (art. 3:83, tweede lid, BW). Ingevolge de

schakelbepaling van art. 3:98 BW gelden deze uitgangspunten ook voor “de vestiging, de overdracht en de afstand van een beperkt recht op een goed”, zoals de vestiging of overdracht van een pandrecht.

De contractuele beperking of uitsluiting van de overdracht of verpanding van, met name, geldvorderingen op naam komt in verschillende economische sectoren tegenwoordig bijna standaard voor, hetzij bij contract, hetzij bij daarvan integraal deel uitmakende algemene voorwaarden. Daarmee worden zij in zekere zin aan het economisch verkeer onttrokken, in die zin dat zij geen grondslag (meer) kunnen vormen voor kredietfinanciering of overdracht aan bijvoorbeeld factoringmaatschappijen. Dat geschiedt bijvoorbeeld door clausules met de volgende strekking:

- de vorderingen van de opdrachtnemer zijn niet overdraagbaar (zoals bedoeld in artikel 3:83 lid 2 BW) en niet verpandbaar (zoals bedoeld in artikel 3:83 lid 2 juncto artikel 3:98 BW);
- zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever is het de opdrachtnemer verboden om vorderingen die hij op grond van de overeenkomst heeft of zal verkrijgen, aan derden te cederen, te verpanden of anderszins over te dragen. Ten aanzien van deze vorderingen is overdraagbaarheid uitgesloten als bedoeld in artikel 3:83 lid 2 BW, welke uitsluiting goederenrechtelijk effect heeft;
- vorderingen van de wederpartij zijn onoverdraagbaar respectievelijk onverpandbaar als bedoeld in artikel 3:83 lid 2 respectievelijk artikel 3:83 lid 2 juncto artikel 3:98 Burgerlijk Wetboek;
- de aannemer of leverancier is niet bevoegd om rechten uit de overeenkomst, daaronder mede verstaan vorderingen, op enigerlei wijze te verpanden, anderszins te bezwaren en/of te cederen.

Dit wetsvoorstel strekt ertoe dergelijke contractuele bedingen straks onmogelijk te maken. Daartoe wordt een aantal welomschreven - hierna nader te bespreken - voorwaarden gesteld, om te verzekeren dat de beperking van de contractvrijheid beperkt blijft tot het strikt functionele. Een kernelement daarvan is dat het moet gaan om vorderingen die in het reguliere handelsverkeer, dat wil zeggen: in de uitoefening van beroep of bedrijf, tussen ondernemingen zijn ontstaan. Particuliere geldvorderingen worden door dit wetsvoorstel niet geraakt.

Daarmee wordt tevens aangesloten bij de ontwikkelingen in de ons omringende landen, zoals Duitsland, Oostenrijk en Frankrijk. In het Duitse *Handelsgesetzbuch* (HGB) is in essentie geregeld dat handelsvorderingen tussen kooplieden steeds overdraagbaar zijn.¹ De

---

¹ Art. 354a, eerste lid, HGB luidt, voor zover hier van belang: “Ist die Abtretung einer Geldforderung durch Vereinbarung mit dem Schuldner [...] ausgeschlossen und ist das Rechtsgeschäft, das diese Forderung begründet hat, für beide Teile ein Handelsgeschäft [...], so ist die Abtretung gleichwohl wirksam. [...] Abweichende Vereinbarungen sind unwirksam.”

Franse *Code de commerce* verbiedt expliciet cessieverboden.² Het Oostenrijkse Burgerlijk Wetboek impliceert dat contractuele cessieverboden nietig zijn als zij het gevolg zijn van algemene voorwaarden en betrekking hebben op geldvorderingen in het handelsverkeer tussen ondernemers. Ook een individueel uitonderhandeld cessieverbod “steht der Wirksamkeit einer Abtretung aber nicht entgegen; sobald die Abtretung und der Übernehmer dem Schuldner bekannt gemacht worden sind, kann dieser nicht mehr mit schuldbefreiender Wirkung an den Überträger leisten [....].”³

Rigoreuze niet-verpandings- en onoverdraagbaarheidsbedingen komen tegenwoordig in de Algemene Rijksinkoopvoorwaarden niet meer voor. De vestiging van beperkte rechten, zoals verpanding, is als regel toegestaan, terwijl de overdracht van rechten weliswaar afhankelijk wordt gemaakt van een voorafgaande toestemming van de wederpartij, maar die wordt niet geweigerd zonder redelijke grond.⁴ Voor een recente Europese ontwikkeling kan, ten slotte, worden gewezen op het Commissievoorstel van 12 maart 2018 inzake grensoverschrijdende cessies. Dit instrument beoogt een internationaal-privaatrechtelijk kader te geven voor de bepaling van het toepasselijk recht op grensoverschrijdende cessies, maar raakt niet aan de materiële inhoud van dit wetsvoorstel (COM 2018/96 def.).

c. Voorbereiding wetsvoorstel

Omdat de suggesties tot wetswijziging hun grondslag vinden in krachtige signalen uit het bedrijfsleven en gegeven zowel de complexiteit van de contractuele praktijk die in het geding is als de economische belangen die in casu aan de orde zijn, heeft in de voorbereiding plaatsgevonden in de vorm van verschillende expertmeetings. Daaraan is onder meer deelgenomen door VNO-NCW/MKB-Nederland, de NVB, Ondernemend Nederland, de koepel van Nederlandse factoringmaatschappijen FAAN, de Nederlandse Vereniging van Ziekenhuizen, Zorgverzekeraars Nederland en Bouwend Nederland.

Het wetsvoorstel is op [XXX 2018] op de gebruikelijke wijze in (internet)consultatie gegeven. Daarop zijn reacties ontvangen van [XXX].

[PM]

d. Regeldruk en uitvoeringslasten

---

² Vgl. art. L442-6-II Code de commerce: “Sont nuls les clauses ou contrats prévoyant pour un producteur, un commerçant, un industriel ou une personne immatriculée au répertoire des métiers, la possibilité: [...] c) D'interdire au cocontractant la cession à des tiers des créances qu'il détient sur lui;”

³ Vgl. § 1396a lid 1 van het Oostenrijkse Algemene Burgerlijk Wetboek, dat verder onder meer bepaalt: “Eine Vereinbarung, dass eine Geldforderung zwischen Unternehmern aus unternehmerischen Geschäften nicht abgetreten werden darf (Zessionsverbot), ist nur verbindlich, wenn sie im Einzelnen ausgehandelt worden ist und den Gläubiger unter Berücksichtigung aller Umstände des Falles nicht gröblich benachteiligt.”

⁴ Bijv. art. 19 van de Algemene Rijksinkoopvoorwaarden (2018) en art. 24 van de Algemene Rijksvoorwaarden it-overeenkomsten (2018), beide vastgesteld op 2 mei 2018, Stcrt. 2018, nr. 26414.

Dit wetsvoorstel voorziet in een aanzienlijke verruiming van de mogelijkheden om zakelijke geldvorderingen op naam voor financieringsdoeleinden te kunnen overdragen of verpanden. Dat heeft, naar verwachting, aanzienlijke positieve economische effecten als gevolg van een grote verruiming van de kredietmogelijkheden voor, met name, het midden- en kleinbedrijf. In die zin is er van een toename van de regeldruk of uitvoeringslasten geen sprake.

Om te waarborgen dat de schuldenaar zekerheid heeft en houdt omtrent de vraag aan wie hij bevrijdend kan betalen, wordt de vormvrijheid van het bestaande mededelingsvereiste bij cessie en verpanding op verzoek vanuit het bedrijfsleven zelf geconcretiseerd tot een eis van “schriftelijke” mededeling, daaronder begrepen de elektronische vorm (vgl. hierna, onderdelen B en C). Daarmee wordt een in veel opzichten al gangbare praktijk bestendigd. Nieuwe (wettelijke) mededelingsverplichtingen worden niet geschapen; de nu al bestaande worden slechts nader ingekleurd. Bovendien hoeft de mededeling niet per individuele overgedragen of verpande geldvordering te worden gedaan, maar kan worden volstaan met ‘groepsmededelingen’, bijvoorbeeld van meerdere geldvorderingen van een bepaalde leverancier ten opzichte van een specifieke afnemer.

Gelet hierop is de mogelijke toename van regeldruk als gevolg van de voorgestelde concretisering van het mededelingsvereiste eerder theoretisch van aard, en verwaarloosbaar in vergelijking tot de verwachte positieve (bedrijfs)economische effecten van dit wetsvoorstel. Ook van een noemenswaardige toename van de uitvoeringslasten is in het overleg met de stakeholders niet gebleken.

e. Artikelsgewijze toelichting

Artikel I

A. Artikel 83, tweede lid, Boek 3 Burgerlijk Wetboek

Het huidige art. 3:83 lid 2 BW gaat uit van het primaat van de contractvrijheid. Dit wetsvoorstel laat dat primaat op zich onverlet, maar scheidt een beperkte uitzondering hierop voor een specifieke categorie welomschreven vorderingen. Het betreft geldvorderingen op naam die tussen ondernemingen in het zakelijk verkeer zijn verkregen. De overdracht of verpanding daarvan voor financieringsdoeleinden kan straks niet meer contractueel worden uitgesloten. In drie opzichten wordt de voorgestelde uitzondering op het huidige regime van artikel 3:83, tweede lid, BW nader geclausuleerd.

Allereerst moet het gaan “een geldvordering op naam”, “die voortkomt uit de uitoefening van een beroep of bedrijf”. Het moet, kortom, gaan om zakelijke geldvorderingen tussen ondernemingen die zijn ontstaan in het reguliere handelsverkeer. Denk bijvoorbeeld aan de geldvordering van de opdrachtnemer op de opdrachtgever, van de onderaannemer op de aannemer of van de toeleverancier op het grootwinkelbedrijf. Bijgevolg vallen geldvorderingen van of op particulieren buiten het bereik van dit wetsvoorstel. In het particuliere domein is niet gebleken van een noodzaak om via

dwingend ingrijpen in de contractsvrijheid een einde te maken aan contractuele praktijken die grootschalige repercussies (kunnen) hebben voor de kredietverlening aan particulieren. Ook in Duitsland, Oostenrijk en Frankrijk is het wettelijke regime om de overdraagbaarheid van vorderingsrechten te vergemakkelijken beperkt tot, samengevat, zakelijke geldvorderingen op naam tussen ondernemingen die zijn ontstaan in het handelsverkeer. Bijgevolg blijft voor geldvorderingen van of op een particulier het regime van het huidige artikel 3:83 BW gelden, namelijk dat de overdraagbaarheid (of verpanding; vgl. art. 3:98 BW) kan worden uitgesloten “door een beding tussen schuldeiser en schuldenaar”. Contractsvrijheid blijft hier het devies.

Voorts geldt een finaliteitscriterium. De overdracht of verpanding moet geschieden “voor financieringsdoeleinden”. Voor de hand liggend zijn het zekerheid stellen ten behoeve van bancaire kredietverlening of de verkoop van vorderingen aan factoringmaatschappijen. Hiervoor is bewust gekozen, om de inbreuk op de contractvrijheid te beperken tot het strikt noodzakelijke. Bovendien is de kerndoelstelling van dit wetsvoorstel juist om contractuele praktijken met een negatieve invloed op de financiering van bedrijven tegen te gaan. Het ligt daarom voor de hand om de voorgestelde wijziging van artikel 3:83, tweede lid, BW daartoe te beperken.

Ten slotte moet worden voorkomen dat als onbedoeld neveneffect van dit wetsvoorstel ineens ook de overdracht of verpanding van batige saldi op betaal- en spaarrekeningen contractueel niet meer kan worden uitgesloten. De vrije overdraag- en verpandbaarheid van saldi op dergelijke rekeningen - het betreft immers geldvorderingen op naam, namelijk die van de (zakelijke) rekeninghouder - zou tot onduidelijkheid kunnen leiden over de vraag jegens wie banken tot betaling gehouden zijn, en daarmee tot een verstoring van het betalingsverkeer. Ook moet kunnen worden geborgd dat de rekeningadministratie van banken hun daadwerkelijke saldoverplichtingen adequaat weergeeft. Dat is mede in het belang van de rechtszekerheid, de administratieve lasten van banken en transparantie van het betalingsverkeer. Daarom is ten aanzien van betaal- en spaarrekeningen gekozen voor handhaving van de huidige regeling. Die houdt in dat banken, evenals nu, contractueel (of in algemene voorwaarden) kunnen bepalen dat het creditsaldo op betaal- en spaarrekeningen - behoudens de reguliere overschrijving - niet vrij overdraagbaar of verpandbaar is. Uit de innerlijke samenhang van het nieuw voorgestelde artikel 3:83 lid 2 BW, die ziet op geldvorderingen over en weer tussen ondernemingen, volgt dat het moet gaan om zakelijke betaal- en spaarrekeningen die bij een bank worden aangehouden.

Als ‘betaalrekening’ kan worden aangemerkt de op naam van een of meer betaaldienstgebruikers aangehouden rekening die voor de uitvoering van betalingstransacties wordt gebruikt (aldus bijv. art. 7:514, onderdeel i, BW en art. 5:126, derde lid, BW, onder verwijzing naar art. 1.1 Wet op het financieel toezicht). Bij een rekening moet worden gedacht aan een rekening-courantverhouding, waarbij partijen hun verplichtingen over en weer in één saldo uitdrukken, terwijl van rechtswege verrekening plaatsvindt (art. 6:140 BW).

Het begrip 'spaarrekening' wordt daarentegen noch in het Burgerlijk Wetboek, noch in de Wet op het financieel toezicht omschreven. In casu is de term bedoeld in de ruime, in het spraakgebruik gangbare zin. In de regel wordt daarbij bedoeld op een tegoed dat wordt gevormd door tijdelijk of voor een overeengekomen periode, al dan niet vrij opneembare en tegen rentevergoeding op een rekening staande gelden, die een bank op verzoek of na ommekomst van de overeengekomen periode moet terugbetalen. Daarmee omvat de notie 'spaarrekening' ook spaar- en termijndeposito's (vgl. ook art. 1:1 Wet op het financieel toezicht).

Het is een kwestie van interpretatie of een rekening als spaar- dan wel als betaalrekening moet gelden (Kamerstukken II 2008/09, 31 892, nr. 3, p. 16). In casu is het verschil tussen beide echter irrelevant, omdat beide zijn uitgezonderd van de voorgestelde opheffing van het overdraagbaarheids- en verpandingsverbod. Daarmee wordt aangesloten bij de financiële praktijk, waarin ondernemingen bij een bank vaak zowel een (of meerdere) betaal- als een (of verschillende) (termijn)depositerekeningen aanhouden.

Zoals opgemerkt, geldt het nu voorgestelde artikel 3:83, tweede lid, BW op grond van de schakelbepaling van artikel 3:98 BW mutatis mutandis voor de vestiging en de overdracht van een beperkt recht op een goed, zoals verpanding. Daaruit volgt nog niet wat de rechtsgevolgen zijn van contractuele bedingen die in strijd komen met het nieuwe artikel 3:83 lid 2 BW. Artikel 3:40, tweede lid, BW bepaalt daaromtrent in algemene zin dat strijd met een dwingende wetsbepaling leidt tot nietigheid van de betrokken rechtshandeling, maar slechts tot vernietigbaarheid als de geschonden wetsbepaling uitsluitend strekt tot bescherming van één van de partijen bij een meerzijdige rechtshandeling.

Om te voorkomen dat discussie ontstaat over de vraag of het nieuwe artikel 3:83 lid 2 BW al dan niet een bepaling is die slechts strekt tot bescherming van een van de contractspartijen, met daaraan inherent mogelijke onzekerheid over de rechtsgevolgen bij strijdigheid, wordt in artikel 3:83, tweede lid, BW zelf verduidelijkt dat elk daarmee strijdig beding nietig is. Daarin komt tevens tot uitdrukking dat het nieuwe artikel 3:83, tweede lid, BW van dwingende aard is. In de in artikel 3:41 BW bedoelde omstandigheden kan sprake zijn van gedeeltelijke nietigheid.

Het betreft een nietigheid met werking erga omnes. Differentiatie naar een eventuele goederen- of verbintenisrechtelijke werking van bedingen die de overdracht of verpanding van de hier bedoelde geldvorderingen uitsluiten, mede afhankelijk van wat partijen zijn overeengekomen, strookt naar het oordeel van de regering niet met het feit dat zij bedingen die in de weg staan aan de overdracht of de verpanding van zakelijke vorderingsrechten voor financieringsdoeleinden onwenselijk acht. Het gaat dan niet aan om dergelijke bedingen bijvoorbeeld in de onderlinge partijverhoudingen wel toelaatbaar te achten, maar daaraan in het maatschappelijk verkeer verder geen (derden)effect toe te kennen.

Dat laat onverlet dat het een kwestie van partijautonomie blijft om de gevolgen te regelen van alle andere, niet door dit wetsvoorstel bestreden, bedingen die de overdracht of de verpanding van vorderingsrechten uitsluiten, met inbegrip van vorderingen uit hoofde

van een betaal- of spaarrekening (vgl. in algemene zin Hoge Raad, 21 maart 2014, ECLI:NL:HR:2014:682 (*Coface Finanz/Intergamma*)).

B en C Aanpassing mededelingsvereiste

Bij de met dit wetsvoorstel beoogde afschaffing van onoverdraagbaarheids- en niet-verpandingsbedingen moet rekening worden gehouden met het legitieme belang van de schuldenaar bij een eenduidig betalingsadres. Daarom is vanuit het betrokken bedrijfsleven uitdrukkelijk verzocht er in te voorzien dat van de overdracht of verpanding van de hier bedoelde geldvorderingen schriftelijk mededeling wordt gedaan aan de debiteur.

De onderdelen B en C voorzien hierin. Daartoe wordt allereerst een nieuw lid toegevoegd aan de artikelen 3:94 BW, inhoudende dat voor de openbare cessie van de hier bedoelde geldvorderingen schriftelijk mededeling moet worden gedaan aan de debiteur. Via de schakelbepaling van artikel 3:236 lid 2 BW, inhoudende dat de vestiging van een pandrecht op dezelfde wijze geschiedt als de levering van het te verpanden goed (in casu: de overdracht van de geldvordering op naam in de zin van art. 3:83 lid 2 BW), geldt dit schriftelijkheidsvereiste eveneens voor de vestiging van een openbaar pandrecht op de betreffende geldvorderingen.

De notie 'schriftelijk' omvat tevens de mededeling langs elektronische weg (zo t.a.v. de totstandkoming van overeenkomsten art. 6:227a lid 1 BW en, in meer algemene zin, bijv. Kamerstukken I 2003/04, 28 483, C, p. 1/2). De mededeling in kwestie kan zowel door de cedent/pandgever als de cessionaris/pandhouder worden gedaan. Daartoe kan een schuldenaar een centraal (e-mail)adres, bijvoorbeeld op de bedrijfswebsite of bij het Handelsregister, kenbaar maken. Zolang de hier bedoelde mededeling ontbreekt, kan de debiteur bevrijdend betalen aan zijn oorspronkelijke schuldeiser.

In het verlengde hiervan ligt het feit dat er in de praktijk ook bij onderhandse cessie en de stille verpanding van de betreffende zakelijke geldvorderingen op naam een concrete behoefte bestaat aan duidelijkheid omtrent de wederpartij voor de debiteur, aan wie de overdracht of verpanding pas na mededeling kan worden tegengeworpen. Ook voor die gevallen wordt voorzien in een "schriftelijke" mededeling (onderdeel B, art. 3:94 lid 3 BW en onderdeel C t.a.v. art. 3:239, nieuw vijfde lid, BW).

Artikel II

Dit artikel regelt de overgangsrechtelijke aspecten van dit wetsvoorstel. Als algemeen uitgangspunt bepaalt artikel 79 Overgangswet nieuw Burgerlijk Wetboek (OnBW): "Tenzij anders is bepaald, wordt een rechtshandeling die is verricht voordat de wet daarop van toepassing wordt, niet nietig of vernietigbaar ten gevolge van een omstandigheid die de wet, in tegenstelling tot het tevoren geldende recht, aanmerkt als een grond van nietigheid of vernietigbaarheid."

Vertaald naar dit wetsvoorstel zou de consequentie zijn dat de nietigheid, zoals nu voorzien in het voorgestelde artikel 3:83, tweede lid, BW, niet zou kunnen gaan gelden voor bedingen in oude, voor de inwerkingtreding van deze wet gesloten overeenkomsten. Zelfs is het denkbaar dat, door een snelle tussentijdse aanpassing, de looptijd van bestaande contracten voor langere of zelfs onbepaalde tijd zou kunnen worden verlengd, met als doel of effect om de onoverdraagbaarheid en/of niet-verpandbaarheid van de betreffende geldvorderingen op naam tot in lengte van jaren te kunnen fixeren. Dat zou afbreuk doen aan het nuttig (economisch) effect van dit wetsvoorstel, dat er juist op gericht is om de betreffende vorderingsrechten snel als waarborg voor financieringsdoeleinden te kunnen inzetten. Daarom kent dit wetsvoorstel een specifiek overgangsrechtelijk regime, neergelegd in een nieuw artikel 85a Overgangswet nieuw Burgerlijk Wetboek.

Artikel 85a, eerste lid, OnBW bepaalt allereerst dat de nietigheid van bedingen in strijd met het nieuwe artikel 3:83, tweede lid, BW - in afwijking van art. 79 OnBW - ook geldt voor bestaande overeenkomsten (zgn. onmiddellijke werking). Daarmee wordt datgene verzekerd, waaraan in de praktijk grote behoefte blijkt te bestaan, namelijk dat de overdraagbaarheid en verpanding van geldvorderingen op naam na de inwerkingtreding van de nieuwe wet onverkort mogelijk wordt gemaakt, ondanks eventuele andersluidende (oudere) contractuele bedingen. Tevens wordt hiermee recht gedaan aan het dwingende karakter van het nieuwe artikel 3:83, tweede lid, BW en de economische onwenselijkheid van de litigieuze onoverdraagbaarheids- en niet-verpandingsbedingen.

Zou de nieuwe wet bijvoorbeeld op 1 januari 2020 in werking treden, dan kan een schuldeiser vanaf die datum een zakelijke geldvordering overdragen of verpanden. Voor de verpanding volgt dat uit de van overeenkomstige toepassing verklaring van artikel 3:98 BW (vgl. art. 85a, eerste lid, laatste zin, OnBW). Verder maakt het nieuwe artikel 85a OnBW duidelijk dat de nietigheid van bestaande bedingen terugwerkt "tot het moment van de inwerkingtreding" van deze wet, en niet verder. Hiermee wordt verzekerd dat het verleden niet ter discussie komt te staan.

Verder moet worden voorkomen dat er situaties kunnen ontstaan waarin men zich (mogelijk zelfs langdurig) aan de nieuwe regels zou kunnen gaan onttrekken door nu bijvoorbeeld al toekomstige, na de inwerkingtreding van de wet liggende geldvorderingen te gaan verpanden. Daarom wordt voorgesteld dat de nieuwe wet ook gaat gelden voor een overdracht van een vorderingsrecht of de vestiging van een pandrecht daarop gelegen voor de inwerkingtreding van deze wet, als het een geldvordering betreft die pas nadien ontstaat (art. 85a lid 2 OnBW).

Artikelen III en IV

Deze artikelen bevatten de gebruikelijke bepalingen over de inwerkingtreding en de citeertitel.

De Minister voor Rechtsbescherming,